

Sosialurin

telf. 14720 : 11820

box 76, 3800 Tórshavn

Útgevandi: Føroya Javnaðarflokkur

Fyrirtaksstjóri: Tórfinn Smith

Bláðstjóri: Vilhelm Johannesen (ábyrgd)

Bláðmenn: Hogni Djurhuus

Jóhann Mortensen

Jan Müller

Lýsingar: Arne Thomsen

Uppseting: Sosialurin

Prent: Dimmalætting

Grønlendingar fingið heimastýri

TAD VAR síðsta týsdag, at grønlendingar fingi heimastýri, aftaná at hava verið eitt danskt amt gjøgnum 25 ár, og áðrenn tað vóru teir jú ein koloni í fleiri hundrað ár.

HETTA er ein stórhending hjá okkara brøðrafólki vestan hav, sum vit hava alla møguliga orsök til at ynskja teimum hjartaliga tillukku við.

HÓAST ymiskan uppruna so eru neyvan nakrar tjóðir, sum hava havt so stórt samband við hvørja aðra sum okkara tjóðir. Men tað má eisini ásannast, at hetta samband hevur verið mest til okkara fyrimun. Tað eru yvir 50 ár síðan, at vit byrjaðu fiskiveiðu við Grønland. Hendan veiðan mentist, soleiðis at so leingi síðan sum í 1934 høvdu vit 110 skip við um 2.500 monnum, sum veiddu við Grønland. Tað árið var 70% av føroyska fiskiflotanum undir Grønlandi.

TÍÐIRNAR eru broyttar, í 50- og 60-árunum var tað serliga veiða við trolarum, sum hevði týðning fyri okkum, og í 70-unum hevur tað verið rækjuveiðan. Av ávisum orsökum er okkara veiða undir Grønlandi í dag bert ein viðfánigur ímóti fyrr, og tó skerist ikki burtur, at Grønland hevur havt ein ómetaligan týðning fyri okkum føroyingar.

TAD ER IKKI fyrr enn seinnu árin at tað er komið fram, at grønlendingar eisini eiga at fáa nakað í hesum samstarvi. Nakað er hent her, men tó ikki nóg mikið. Vit eiga í enn størri mun at leggja okkum eftir einum samstarvi, sum kann vera til gagns fyri báðar partar. Tá grønlenska landsráðið var her í 1973 var ein grunnur settur á stovn, sum skuldi fáa eina árliga játtan á figgjárlógini, og sum skuldi figgja mentunarligt samstarv millum londini. Tíverri er hendan játtan burturdottin og vit fara at heita á landsstýrið um at fáa hesa játtan tikna upp aftur.

MEN sum sagt: Er tað nakar sum hevur orsök til at ynskja grønlendingum tillukku, so eru tað vit, og vit vóna at hendan nýskipan fer at vera til gagns fyri grønlenska fólkið.

Í øllum lívsins viðurskiptum, har sum aðalreglan er fri og ótálma kapping, verður úrslitið, at nukur sigra og onnur tapa. Og ikki er tað altíð tey rættvisu og arbeidssomu sum vinna, verri enn so.

Útróðrarfloti okkara, sum seinastu 15 árin hevur hildið liv í og stóðugt ment búskap landsins og verið høvuðsorsokin til, at arbeidssloysi ikki hevur rakt samfelag okkara, meðan hetta hevur verið størst sosiali trupulleiki hjá grannum okkara, er nú undir so stórum ágangi sum ongantið fyrr.

Útróðrarflotin var ogn útróðrarmanna. Útróðrarmenn lögdu ogn og arbeidsmegi sína í hesa vinnu. Tá so struktur-broytingarnar innan fiskivinnuna av álvara fóru at gera vart við seg, og tað ikki longur var lónandi at gera ilögur á fjarleiðum, tveitti kapitalurin seg yvir landgrunnin. Tann kapitalur sum fyrst í 70'unum, við góðari hjálp frá Dimmalætting, av øllum alvi stríddist fyrst í innlimi Føroyar í EEC, og harvið avreiða áhugamál útróðrarmanna fyrst stutt-skygda profittjagstran.

Grefligasta dømi um

fyrilatarleysar ilögur, var tá Skipafelag Føroya mest av tilvild og uttan ávisar áætlanir keypti teir so-nendur Cubatrolararnar, sum í árávis lógu og rakt-ust ymsastaðni í Føroyum. Ongin vísti rættiliga, hvat hesir bátar skuldu brúkast til, minst av øllum Skipafelagsleiðslan, fyrr enn ein av teimum økonomisku gandakallun-um úttonkti eina áttan, sum eitt felag, ið nevndist Beta skuldi fremja. Úrslitið var, at hetta Beta-projektið nærur upp-turkaði allar aðrar ilögumøguleikar, tæmdu rá-fiskagrunnin og pris-iskoytisgrunnin og sum krúnan á verkinum, kemur hesin økonomiski gandakallur 2 ár seinni og hóttir landsins skatta-borgarar, at gjalda teir ikki oljuna hjá hesum somu trolarum verður gal-endi.

Var stóðan tann, at fólkið gekk í vinnuloysoi og fiskastovrnarnir rundan um okkum doyðu av elli, tí vit ikki høvdu veiðu-orku, so var stóðan og meitingin ein onnur. Til tess at troyta hesa veiðu, sum alsamt kemur at fáa øktan búskaparligan týðning, nýtist okkum, ið hvussu so er ikki fyrst av øllum at bundið avgerðandi part av iløguorku landsins í hesar millum-stóru trolarar.

Til fiskiskap eftir hýsu og toski á landleiðini tørv-ur okkum ikki veiðuorku. Hver einasti trolari, ið kemur aftrat, kemur at taka tað, ið hann veiðir frá teimum, sum í mong ár við dugnaskapi og ar-beiðsemi hava røkt land-

grunnin. Einasta øki, ið talan kann vera um veiðivækstur er uttanfyri sjálvan landgrunnin, á djúpum vatni. Til tess at troyta hesa veiðu, sum alsamt kemur at fáa øktan búskaparligan týðning, nýtist okkum í hvussu so er ikki fyrst av øllum at bundið avgerandi part av iløguorku landsins í hesar millumstóru trolarar.

Við góðum vilja og evnum til at kaga eitt sindur inn í ókomna tíð, áttu teir sum sita við ábyrgdini av landsins vinnuligu og figgjárligu áhugamálum at gjørt sær greitt, at vit í Norðsjónum høvdu ein kraftblokk- og trolar-flota, og í Grønlandi ein rækjuflota, sum bert hevur veiðimøguleikar á nevndu økjum nakrar fáar av landsins mánaðum. Við smávegis broytingum eru hesi skip best av øllum hóskandi til alla veiðu uttanfyri landgrunn okkara, tá móguleikar teirra á fjarleiðum eru troyttir. Tann dagur er ikki langt burtur tá kraftblokkabátarnir, norðsjóvar- og rækjutrolararnir veiða munandi part av ársveiðu teirra á føroyaleiðini. Tí er tað ikki heilt burturvið at vísa á, at tann dreining av iløgu- og stuðulskapitalinum, sum fyrst av øllum Cubatrolarnir vóru orsök til, var púra óneyðug og stutt-skygd, vinnuni allari til mikið ógagns.

Hvussu slepst burturúr hesum stutt-skygda iløgu-politikki er torført at meta um. Eithvørt úrslit er jú sum kunnugt nærtengt at tí málseta ein hevur. Skal endamálið við almenna fiskivinnupolitikkinum

bert vera at keypa og selja seg fram til stóðugt minkandi veiðimøguleikar og stuðla her og har, sum stutt-skygdur privatur iløgu-politikkur hevur skapt alstórar samfelags-trupulleikar, er onginn broyting neyðug. Tí hesin er fiskivinnupolitikkur okkara í løtuni. Hann er fullkomiliga undirlagdur treytirnar fyrri friari kapping, har øll almenn yvirskotsorka skal brúkast til ábøtur og stuðul til teirra sum royna at kapitalisera útróðrarflotan, so tann tíð tá veiðimenn sjálvir í størst mógulan mun áttu og róku veiðufør síni um fá ár er søga.

Men skal endamálið við fiskivinnupolitikkinum vera, at allar avgerðir og allar ilögur eins og allur stuðul skulu tæna tørv samfelagsins, tess veiðimenn og arbeidssólki, krevst broyting við lit. Tann tíðin er farin, um hon nakrantíð hevur verið, tá tað var gott latin, at tað sum tænti tí privata kapitalinum pr. definition eisini tænti tí einstaka. Tað er onki sum bendir á, at tað sum tænr Beta og tess Cubatrolarum, tænr útróðrarmonnum ella føroyska samfelagnum.

Eg ivist ikki í, at viljin til at seta samfelagsmál framum privat áhugamál er til staðar hjá teimum, sum standa fyrri tí almenna fiskivinnupolitikkinum. Men dugurin í viljanum er lítill hjálp, tá treytirnar eru, at maktin er á heilt øðrum stað, nevniliga hjá teimum, sum seta partíháugamál framum samfelags áhugamál. a.s.

HVØRJUM TÆNIR ALMENNIN FISKIVINNUPOLITIKKURIN

tjak og meiningar

Vit gera lesarar okkara varugar við, at treytin fyrri at fáa lesarabrev upptikin undir hesum teiginum er, at blaðstjórnin veit, hvør hevur skrivað brevíni.

HVUSSU VIRKAR HIN FRÍA KAPPINGIN

Tað er ikki eiti á, sum vinnulivsmenn nú taka synd hvør í øðrum orsakað av uppskoti landstýrisins um keyp av skipi til út-anlandssigling, so at núverandi Smyril kann røkja suðuroyarsiglingina burturav.

Niðurstøða teirra er, at verður uppskotið veruleiki, fara øll feløgini, ið hava farmasigling um hendi, á heysin, og hetta vil, eftir teirra tykki, verða til óbótaligan skaða fyri føroyska samfelagið.

Hvussu teir koma til hesa niðurstøðu, er ikki lætt at meta um, tí sum

øllum kunnugt, er tað ikki ein tann einasti av teimum, ið rindar til føroyska samfelagið tað, ið teir eftir ferimuni áttu at gjørt. Tvørturímóti er tað føroyska samfelagið, og so-statt føroyski skattgjaldarin, ið rindar til teirra, og hesar pengar nýta teir at flotta sær við so galið teim lystir.

Men hvat er tað, sum í veruleikanum hendir, um Lasse verður keyptur?

Tað fyrsta, ið hendir, er tað, at føroyski skattgjaldarin gerst partaeigari av einum skipi. Eg veit væl, at hvør føroyingur er

partaeigari í øllum núverandi skipum her á landi (igjøgnum almennan studning), men tá ið tað kemur til vinning og at fáa ávirkan á hesi, verður hann settur uttanfyri. Tá er tað hann, ið stendur sum ánari av skipinum, ið fer avstað við vinninginum, og valdar yvir tí, sum honum lystir. — Hann eigur skipið og fær tann vinning, tað kastar av sær. Men hvat hendir, tá ið skipið gevur undirskot? (Tað gera tey í hvussu so er ofta á pappirinum). Ja, tá verður aftur farið til tað almenna at fáa pengar.

Hvussu fer stóðan at siggja út, um tað verður Strandferðslan, ið keypir Lassa?

Fyri tað fyrsta verður tað skattgjaldarin, ið skal leggja út — men verður tað eitt yvirskot — sum allar kalkulatiónir vísa — fer vinningurin í landskassan og sostatt til føroyska skattgjaldaran.

Hetta hendir ikki á tann hátt, at Gjaldstovan sendir kekk við yvirskotinum av Lassa II til hvønn føroying. Nei, hetta hendir á tann hátt,

Framhald á síðu 7